

Ett Narkotikafritt
Sverige

Sorani

كى كى ده بات؟

سوئديكى بى ناركوتيك

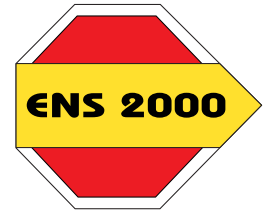
ENS2000

سوئديكى بى ناركوتيك ۲۰۰۰، سالى ۱۹۸۹ دەستى پيكرد و ئەمپرۇ لە سوئد گەورەترين هەلمەتى بابەتى زانىارى خۇرايىه بۇ هەموو قوتابخانەكانى ناوهندى، بالا و ئامادەيى لە سەرانسەرى ولات.

چەندىن سال رۆژنامە، پۇستەر و فيلممان بلاو كردوووتەو، كىپرکيمان رېكخستوو، خەلاتى خوئندنمان داو، زياتر لە ۶۵۰۰ كەسمان لە ۱۵۰۰ قوتابخانەوہ فير كردوو. هەروہا پيەرەويكى ماددەى بيھوشكار و دۇسيەيەكى ريگەگەرتن لە ماددەى بيھوشكار بۇ هەموو قوتابخانەكان ناردووہ كە سالانە چوار جار بە بە خۇرايى نوئ دەكرتەوہ.

ئيمە پيمان وايە ئەم كارە زۆر گرنگە چونكە بەكاربردنى ماددەى بيھوشكار بە بەردەواميى لە ولاتدا زۆر دەبيت و بە داخوہ لەم سالانەى دوواييدا وا بوو. لەبەر ئەوہى كە كۆمەككارانمان لە ناو كەرتى پيشەسازى و بازرگانى سوئدى زۆرن توانيومانە كەرەسەيەكى دەرەجە يەك بە قوتابخانەكان بەدين كە هەموو لاپەنيكى زانىارى سەبارەت بە ناركوتىكا و ماددەى بەجوشكار (دوپ) دەگریتە خۇى.

دەتەوت زياتر بزانيت، سەردانى www.ens2000.se بكە!

Ett Narkotikafritt Sverige

كانابيس (Cannabis) كۆناوه بۇ حەشيشە، مەريوانە و پرونى مەريوانە. حەشيشە ئاسايىتىن ماددەى بېھۇشكارە لە سوپد. زۆر كەس پىيان واپە كە حەشيشە ناركوتىكاپەكى سووكە و يەكجار وا وەك ماددەى بېھۇشكارى دپكەى "قورس" ترسناك نپپە.

ئەمە تەواو ھەلەپە. ماددەى بېھۇشكار نپپە كە سووك يان قورس پىت. ناركوتىكا ناركوتىكاپە، و قسەى پى ناوت.

لاوانىك كە حەشيشە بىكىشن دەشىت:

- گەشەيان بووەستىت
- بەشى كورنەبىريان بەرەو خراپوون بچىت
- توانستى بىرى زىربىزىان (لوگىك) خراپ پىت
- دووچارى گوپپىنەدان و بىياكىى بىن
- دووچارى نەخۇشىى حەشيشە haschpsykos بىن
- شىزوفرىنيا بىانگىرت
- بەرھەمپىنانى سىپىرمىان (تۆوبان) كەم پىتەو
- ھەوەسى سىكسىان نەمىنىت
- بازەى خوئىنى مانگانەيان تىك بچىت
- بەرگرى تەندروسىيان خراپتر پىت

لەبەرئەوەى رىزەى قەتران لە ۵۰% لە كانابىسدا زياترە وەك لە تووتنى ئاسايى ئەوا مەترسى زىدەتر ھەپە بۇ نووشبوونى ھەندىك شت لەوانە شىرپەنجەى سىپەلك.

كەوانە كانابىس ماددەپەكى بېھۇشكارى سووك نپپە. كانابىس/ حەشيشە ناركوتىكاپە.

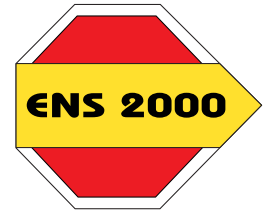
ھىروىن (Heroin) سەر بە گرووپى ئۆپىومە و سىستەمى ناوەندى رەگ و مېشك خامۇش دەكات، بەتايپەتى

بىكەى ئازار لە مېشكدا. ھىروىن لە رەگەو وەردەگىرت، ھەلدەمژىت يان دەكىشرىت. زۆر لاو ھەن كە ھىروىنكىشان وەك حەشيشە/ مەريوانەكىشان دەبىنن. بەلام مەترسىپەكانى ھىروىن دووبەرابەرن. ھىروىن ھىروىنە، موخەدەرىكە كە لە ھەر جۇرئىكى دپكە زياتر مودەپنە و زەحمەتتر خۇى لى دەرباز دەكردىت.

زىانەكان :

- كەمبوونەوەى كارنەنجامدانى رىخۇلەكان و گورچىلە
- نەمانى ھەوەسى سىكس
- دەم وشك بوون
- سەرەگىزە

خەيالەكەى خۇشىپىنەرە و ئازاركوزە و پاشان مروۇ دەكەوئە ناو خەوئىكى گىزەو و لەش گەرم دادىت و قورس دەپىت. زىدەزەم زۆر جار دەپىتە ھۆى مردن چونكە ھەناسەدان يان مېشك ھەر وەختىك پىت دەتوانىت بووەستىت. دۇخى مردن زۆر بەرزە، نىزىكەى پىنج جار زياتر لە مردنى ئاسايى ئەو تەمەنە خۇى. ۱-۲ دانە دەرزى بەسە بۇ وابەستەپپەكى تا مردن.

Ett Narkotikafritt
Sverige

ھېرۇيىن خەلک زياتر دەکوژىت وەك لە كۆى ھەموو جۆرەكانى دىكەى ماددەى بېھۆشكارى ناپاساپى. لە ۱۰۰ ھېرۇيىنكىش تىكرا ۷ دانە دەتوانن دەرباز بېن.

ئەمفېتامىن (Amfetamin) بە "ھەوارەبەرزە" دادەنرېت چۈنكە دۆخى ھەست بەرز دەكاتەوہ. ئەمفېتامىن كار دەكاتە سەر ھەندېك ئۆرگان لەوانە مېشك، سىپەلك و دل.

زىانەكان:

- زياتر بوونى چالاكى ھەناسەدان و دل
- بەرز بوونەوہى فشارى خوېن
- دەم وشك بوون
- سەر ئېشە
- ئارەق دەردان، تا
- لەرزىن
- كەم فېتامىنى، كەم سوودى خۇراك
- خراپىنى
- سەرەگىزە
- خراپ خەوىى
- زوو ددان كەوتن
- پارانۇيا (خولىياى پراونراوى)

سىكۆس:

- زىدە توورەپى
- ترس
- ھەلە ھالىبوون
- لەخۇوہ شتېينىن
- نەبار بوون

خۇدوورگىرى لە ناركوتىكا و بادە:

- بىزارىى
- دوور لە خۇ
- برسېئىتى
- ئازارى جومگە
- ترس

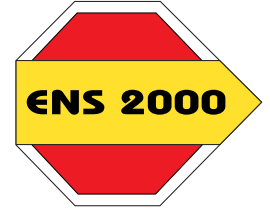
زىدەژەم:

- رەگ بەرەگ kramp
- ھەناسە تەنگىى
- لەش زىدە گەرمداھاتن
- دلۆەستان

ماددەى بەجۆشكار (Dopning)

كچان تووشى رەقەھەلتان (ئانۇر ئى كسىا anorexia) و، كوران تووشى زىدەزلبوون megarexia دەبن. كچان لەبرساندا خۇرەقەھەلدىن بۇ ئەوہى بارىك و جوان بنوئىن، كوران خۇجۇش دەدەن بۇ ئەوہى زل و ماسولكەدار بنوئىن. بەلام لە خۇبەجۇشدا نە زىانەكان زىدەترن وەك لە سوودەكان.

زىانەكان:

Ett Narkotikafritt
Sverige

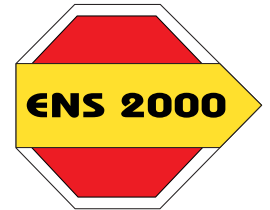
- ئەنابۇلا سىتىرئوئىدەر گىزى و زىندە توورە بوون پىتر دەكات
- جگەرى ھەموو كەسىك بە ئەنابۇلا كارى تى دەكرېت
- دەبىتتە ماپەى لووى خوپن و تۇپەلبوونى جگەر
- مەترسىدارە بۇ ھەوكردىنى پىرۇستات
- مىزكردىن زەحمەت دەكات
- مەرفۇت تووشى گەش نەكردىن دەبىت
- زىبىكە لە دەموچا و سەرووى لەش دېت
- قىز دەرووتېتەو
- دل سەكتەى لى دەدات
- دەمارەكان ئاھەك دەگرىن
- گورچىلەكان كارى خۇيان ناكەن
- لە سەرەتادا ھەوەسى سىكس بە توندى دەچىتتە سەر و پاشان ھەر ھىچ نامىنىت
- ھىلكەكانى گون دەچنەو ەك
- بەرھەمپىنانى سىپىرم كەم دەبىتتەو ەن نامىنىت
- پىاوانى كەم تەمەن لە مەترسى خەساندا دەبن
- ماسولكە رەگ بەرەگ دەبن
- ماسولكەكان لىك دەترازىن

ئافرەتان:

بى لەو زىانە لاپەلاپىانەى سەرى ئەنابۇلا سىتىرئوئىدەر دەنگى ئافرەتان گر دەكات، رىشىيان دەداتى و بازىنەى خوپنى مانگانەيان تىك دەدات.

كوكائىن (Kokain) لە خىزانى ئەمفېتامىنە، بەلام جىاوازىبەكە ئەوۋەپە كە كوكائىن ماددەپەكى بىنچكەرى بەھىزە كە كار دەكاتە سەر بەك بەشى لەش.

كوكائىن بە ھەناسە ھەلدەمژدىت يان لە لووتەو دەفېشكىندىت يان لە لەش دەكردىت ياخود ھەر راستەوخۇ دەخرىتە سەر گلاندەكانى ناو دەم، كۆم يان فەگىنا (كروژى كوز).

Ett Narkotikafritt
Sverige

زىانه كان:

- ئاۋ بەلووندا ھاتتەخوار، خوتنەربوونى لووت
- كېركراگەى لووت زەرەريان وئ دەكەوتت و دەشىت دىۋارى ناۋ لووت كوناودەر بېت
- بوورانەۋە
- شالۋى فېگرتن
- لاۋازبوون
- بېھېزى
- لەرزىن
- دلتىكەلھاتن
- برشانەۋە
- زىدە چالاکىي دىل
- زوو زوو ھەناسەدان
- تا
- ئارەق دەردان
- قەبزبوون
- كېرھەلنەستان
- لەخۆۋە شت بېنىن
- بېخەۋىي

زىدەژەم:

- شالۋى رەگ بە رەگبوون
- تاى بەرز
- مردن بە ھۆى سەكتەى دىل يان شەلەلى كىۋىر

ل.س.د (LSD) ماددەبەكى بېھۆشكارى لەخۆۋە شت بېنە كە تەنانەت بەئەندازەبەكى ھەر زۇر زۇر كەمىش (ھېندەى دوو دەنكە خوتى خوتدان) كار لەسەر ھەستى بېنىن دەكات. ئەم ماددە موخەدەرە لە سەردەمى فلاۋەر پاۋەر Flower Power – دا زۇر باۋ بوو. سەرمەستىيى ل.س.د نىزىكەى ۱۵ تا ۶۰ خولەك پاش ۋەرگرتتەكەى دېت و ئاۋا ۵ كازېر دەمىننەۋە. لە كاتى كەۋتتەزېر كارىگەرىيى ل.س.د دا مرۇف ھىچ كۆتتروئىكى بەسەر كىدارەكانى خۇيدا نامىننەت. مرۇف دەشىت ھەر لە خۆۋە بېى و بېت كە دەتۋانېت شەمەندەفەرىك بوۋەستىنېت، يان لە سەربانېكەۋە بفرېت و شتى لەو جۆرە. ل.س.د دەتۋانېت بېنە ماپەى نەخۆشى دەروونىي جىددى، بۇ نموونە ۋەك شىزوفرنېيا.

زىدەژەم:

- سەرمەستىيى درېزخايان و توند
- ھەلسوكەۋتى سەير و ئاناسايى

گ.ه.ب (GHB) (گاماھیدرۆ کس بینورات $\text{Gammahydroxybuturat}$) له راستیدا ماددەیهکی بهنجی دەرمانییه. هەم وەك تۆز هەیه و هەم وەك شلەیهکی پروون، بۆنەكەى به بۆنى پەرۆى سپرین دەچیت.

زیانی لایەلایى:

- ماندووییهکی نائاسایی
- بوورانەوه
- ڕشانەوه
- ڕاتەکان و ڕەگ بە ڕەگ کەوتن
- گ.ه.ب به ژەمی زۆر و لهگەل ماددەى دیکەى موخەدەر و ئەلکھولدا مەرگھاوهره.

گ.ه.ب وەك دەرمان سەلمیندراوه، و له سالى ۲۰۰۰ یشەوه وەك ناركۆتیکا. ئەمەش واتای ئەوهیه كە هەر بهكارهینانیكى نادەرمانیانە جیى سزایه.

له ئەمەریكا له سالى ۱۹۹۰ وه قەدەخەیه كە بۆیان دەرکەوتبوو ماددەكە بووئەتە هۆى مردنى زۆر و نەخۆشكەوتنى فرە جیددى.

گ.ه.ب وابەستەكاره، له كاتى خۆ لێوه دوورخستن نارهتەتى زۆره و خۆى دەسەپینى ت (واته تا زیاتر بهكار بهینریت دەپیت زیاتر وهریگیریت تا بتوانیت كار بكات).

ئىستاسى (Ecstasy) ژەهرىكى سیستەمى ڕەگه كە دەتوانیت زيانى گەورەى دەروونىى بدات. ئەم ماددەیه له ئینگلستان له سالانى ۸۰ دا پەرهى ستاند. ئىستاسى هەرزانه و تا رادەیهكیش هاسان وهبەرهم دەهینریت. له شىوهى حەپدا دەخوریت و ناوى جودای هەیه، وەك: ئادام، ئىكس تى سى یان ماددەى هپى. مرۆف سەرحال دەپیت و تا پىخۆش پیت دەتوانیت سەما بكات.

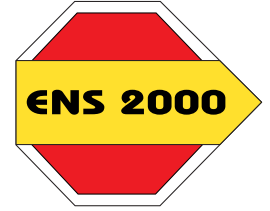
زیدەژەم:

- شالاولى ڕەگ به ڕەگبوون
- فێى گەرمداهاتن
- خوین تۆپەلبوون
- قورسبوونى گورچيله
- تاي بهرز
- كۆما
- مردن

دەرمان (Läkemedel) م وونە روپینۆل Rohypnol، فالىوم Valium، سوبریل Sobril

دەرمانى ئارامكەرەوه به زۆرى وابەستەنامین. ئەو دەرمانانە زۆر شت دەكەن لهوانە توانستى كاردانەوه كەم دەكەنەوه، مرۆف پیدەستوبرد و ماندوو دەپیت. ۶۰ دەرمانىك لهوانە وەك ناركۆتیکا مۆر كراون.

تیکەل كرنى ئەلكهول، حەپ و ناركۆتیکا بۆ لاوانى كونجكۆل و بەدمەستانى دۆخ خراپ شىوهیهكە بۆ درێزتر كرنەوهى كاریگەرى مەستبوونەكە. گەلێك كەس مردوون، چونكە سەرئەنجامى ئەم كارە به زۆرى نادياره.

Ett Narkotikafritt
Sverige

لەم سالانەى دووایدا زۆر لە بارەى رۆپینۆل - وە قسە دەکەرت. ئەم ماددەىە لە بازەى تاوانباراندا جێى خۆى کردووەتەو، بەتایبەتى چونکە ماددەىە وا دەکات کە مرۆف سۆزى بۆ هاومرۆفانى خۆى نامینیت. مرۆف بەو شێوہەىە لە کاتى تاوان و کردارى زەبردا بێبەزەببەتەر مامەلە دەکات. رۆپینۆل ھەروہا پینشى دەگوتریت "ماددەى تەجاوہزینکردنى کچانى ژووان date-rape-drug" چونکە بەکار دەھینریت بۆ لەھۆشبردنى قوربانى تەجاوہز. ھەندىک لە بەرھەمھێنەرانى ھەپى رۆپینۆل ئیستا ماددەىەكى ڕەنگ دەکەنە ھەپەکانوہە کە کاتىک دەکەرتە ئا و بلاءو دەبیتەوہ بۆ ئەوہى ئەو ھەولە پووجەل بکەرتەوہ کە ھەپ بکەرتە ئا و خواردنەوہى خەلکەوہ.

ھەلمژین (Sniffing)

ھەلمژین سەرلەئوى باوہ. ماددەى ئاساىى کە ھەلمژین ماددەى پرونکەرہوہ (وہک ئەسیتۆن)، دەرمانى خاوکەرہوہ، سرنیش و گازى داگیرساندن (گازى پڕۆپەین یان بوتەپنى شل). سەرمەستىیە کە ھەر زۆر خێرا پەیدا دەبیت کە ھەستى ناراستەقینانە و لەخووەشتبىین دەدات. ھەموو ھەلمژینىک زەرەر لە سىستەمى ناوہندى ڕەگ و مېشک دەدات. جگەر و گورچیلەکانیش بە گرانى زيانيان لى دەکەوئت. ئەگەر کەسە کە بېھۆش بکەوئت چاودىرى پزىشک یە کسەر پىوېستە و ئەوہش گرنگە باس بکەرت کە مەسەلە کە ھەلمژینە.

ئەوى ھەلمژین بە پىى LVU و LVM دەکەرت دەستگىر بکەرت.

ئایا دەتەوئت زیاتر بزانیت؟

ئایا پرسىارت ھەن؟

سەر بەدە لە www.ens2000.se یاخود زەنگ لىبەدە بۆ 019-20 57 00